

Правила поведінки (які містяться у нормах права санкціонованих державою) є не що інше як визначення цієї поведінки для людей, які, презуються, цього невзмозі зробити самостійно, адже свобода має місце там, де люди можуть використовувати власні знання для досягнення власних цілей. Таким чином, законодавчі правила є обмеженнями природної поведінки і їх доцільність оцінюється лише виходячи з інших правил, цінність яких не викликає сумнівів. На мою думку, такою мірою виступає цінність людської особистості, яка може повно проявитися лише за умов миру, свободи й справедливості.

Гусаров К.В., доцент кафедри цивільного процесу Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, канд. юрид. наук

Реалізація принципу диспозитивності цивільного судочинства у касаційному провадженні

Диспозитивні засади цивільного судочинства передбачають можливість заінтересованих осіб приєднатись до касаційної скарги. Таке право належить особам, які брали участь у справі за умови подання скарги особою, на стороні якої вони виступали. Можливість приєднатись до касаційної скарги законодавець надав також особам, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їх права і обов'язки. Такі особи не були суб'єктами цивільних процесуальних правовідносин в судах попередніх інстанцій, але суд у рішенні прямо чи посередньо вирішує питання про їх права та обов'язки по відношенню до інших суб'єктів. Процесуальним засобом приєднання до касаційної скарги є заява заінтересованої в цьому особи. Строк її подання складає десять днів з дня одержання копії касаційної скарги.

Цивільне процесуальне законодавство не передбачає форми та змісту вказаної заяви. У зв'язку з цим можна зробити висновок про те, що заява про приєднання до касаційної скарги повинна подаватись до суду касаційної інстанції у письмовій формі. Сам факт приєднання до касаційної скарги свідчить по згоді заінтересованої особи із змістом та вимогами касаційної скарги. Тому, на нашу думку, заява не обов'язково повинна містити її правове обґрунтування. В той

же час зазначена заява в повній мірі повинна свідчити про згоду заінтересованої особи із вимогами касаційної скарги та не повинна містити будь-яких додаткових клопотань, вимог чи правових обґрунтувань касаційної скарги. Заява про приєднання до касаційної скарги, таким чином, повинна містити тільки відомості щодо згоди відповідної особи з вимогами касаційної скарги та приєднання до них.

Слід відмітити і те, що цивільне процесуальне законодавство не передбачає механізму приєднання до касаційної скарги осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права і обов'язки. Обумовлюється це тим, що коло таких осіб неможливо встановити при надісланні копії касаційної скарги. За таких обставин реалізація зазначеними особами права касаційного оскарження можлива при застосуванні положень ст.348 ЦПК.

Частина 3 ст.329 ЦПК звільняє особу від сплати судового збору при поданні нею заяви про приєднання касаційної скарги. Вважаємо, що таке положення законодавства відповідає принципу гуманізму цивільного судочинства. Звільнення в даному випадку від сплати судового збору доцільно ще й тому, що особа, яка подає зазначену заяву, не порушує питання про відкриття касаційного провадження, а лише приєднується до вимог касаційної скарги, не доповнюючи її будь-якими власними клопотаннями.

Стаття 330 ЦПК передбачає, що реалізація заінтересованою особою зазначених у вказаній нормі диспозитивних прав має певні особливості та деякі обмеження. Так, право доповнити чи змінити касаційну скаргу особа вправі не на будь-якому етапі касаційного провадження, а виключно у строк, наданий законодавством для касаційного оскарження судового рішення.

Зазначена норма закріплює право особи відклікати касаційну скаргу чи відмовитись від неї. Різниця між зазначеними діями заінтересованої особи проявляється у наступних положеннях: 1) відклікати касаційну скаргу особа вправі до початку розгляду справи в суді касаційної інстанції, а відмовитись від скарги - на будь-якому етапі касаційного провадження аж до його закінчення; 2) при відкліканні касаційної скарги суддя виносить ухвалу про її повернення (що не перешкоджає звернутись із касаційною скарою вдруге за умови дотримання строків касаційного оскарження або поновлення цих строків), а при відмові від касаційної скарги суддя, який готовує справу до розгляду, виносить ухвалу про за-

криття касаційного провадження (що виключає повторне оскарження рішень (ухвал) особою, яка відмовилась від касаційної скарги).

Цивільне процесуальне законодавство не містить відповіді на те, які процесуальні дії повинні виконувати особи, які приєдналися до касаційної скарги, у разі відклікання особою касаційної скарги чи у разі відмови від неї. Аналіз ч.ч. 4 та 5 ст.330 ЦПК дає підстави стверджувати, що при вчиненні особою, що подала касаційну скаргу, зазначених дій позиція осіб, що приєдналися до касаційної скарги, не має значення. Законодавство чітко передбачає, що при відкліканні касаційної скарги остання повертається, а при відмови від неї касаційне провадження закривається. При цьому, як зазначалось, воля на продовження розгляду справи з боку осіб, що приєдналися до касаційної скарги, для суду не має значення. У зв'язку з цим доцільно доповнити ЦПК положенням, яке б гарантувало вищевказаним особам реалізацію права на касаційне оскарження в повній мірі незалежно від того, що сама особа, яка подала касаційну скаргу, відклікала її чи відмовилася від неї.

Рожнов О.В., доцент кафедри цивільного процесу Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, канд. юрид. наук

Правова природа заходів процесуального примусу

1. Розробка проблематики цивільної процесуальної відповідальності почалася приблизно з 1970-1980 роках. До перших науковців які займалися вказаною проблемою слід віднести Н.О. Чечину, В.В. Бутнева, М.Й. Штефана та інших. Досліджуючи проблеми юридичної відповідальності усі автори погоджувалися з тим, що вид відповідальності доцільно виділяти на підставі галузевих критеріїв та розглядати цивільну процесуальну відповідальність як одну з різновидностей юридичної відповідальності.

Існуюча тенденція у правовій літературі знайшла відображення в нормах ЦПК, при цьому, слушно відмітити, що глава «Заходи процесуального примусу» у проекті ЦПК, який вносився на перше читання мала назву «Заходи процесуальної відповідальності».